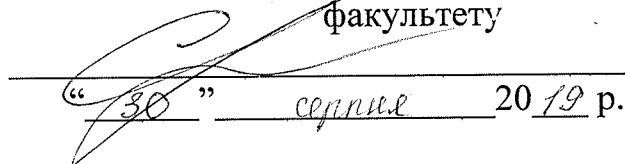

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра української фольклористики імені акад. Філарета Колесси

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
філологічного
факультету

“ 30 ” серпня 20 19 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія українського мистецтва

галузь знань	(назва навчальної дисципліни) <u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	(шифр і назва напрямку підготовки) <u>035 Філологія</u> , 014 Середня освіта
спеціалізація	(шифр і назва спеціальності) <u>035.01 Українська мова та література</u>
факультет	(назва спеціалізації) 04.01 Українська мова та література <u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки: 03 Гуманітарні науки, спеціальністю: 035.01 – Філологія (українська мова та література). – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – 52 с.

Розробник: доцент кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси Сироїд Олена Ігорівна.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси

Протокол № 1 від “29” серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

проф. Івашків Василь Михайлович

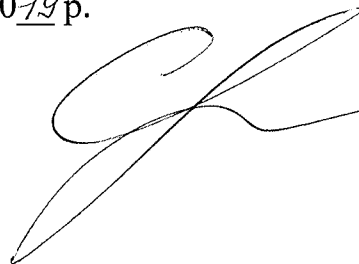
“29” серпня 2019 р

Схвалено Вченою радою філологічного факультету

Протокол № 1 від “30” серпня 2019 р.

“30” серпня 2019 р.

Голова

Пилипчук С.М.

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Історія українського мистецтва”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> <small>(шифр, назва)</small>	Нормативна (за вибором студента)	
Модулів – 2	Напрямок <u>035 – Філологія</u> <small>(шифр, назва)</small>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування) Українська мова та література	4-й	-й
Курсова робота		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 135		8-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 години; самостійної роботи студента – 8 годин	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Лекції</i>	
		28 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		93 год.	год.
		ІНДЗ:	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – **3:8**

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Інформація про курс.

Курс «Історія українського мистецтва» належить до традиційних курсів для філологів-україністів, у програми філологічного факультету Львівського університету входить вже протягом багатьох десятиліть. Як показує досвід, цей курс вдало доповнює українознавчі студії профільних дисциплін, даючи нагоду кращого пізнання специфіки розвитку українського мистецтва в сукупності його видів і в їх взаємодії – мови, літератури, фольклору, професійної музики, архітектури, скульптури, малярства й інших образотворчих мистецтв. При невеликій кількості годин виклади «Історії українського мистецтва» спрямовані насамперед на вивчення якраз тих періодів і тем, які зазвичай або випадають з гуманітарних курсів (історія культури, історія музики) загалом, або читаються дуже скорочено. Отже, це можливість зосередити увагу на найбільш ранніх українських пам'ятках і водночас простежити процес еволюції українського мистецтва в різних його виявах і формах аж до розквіту пізньокозацької доби. Також курс знайомить з найважливішими досягненнями мистецтвознавчої думки, переконує в потребі міждисциплінарних досліджень, допомагає подолати перешкоди на такому шляху. Попри свою необхідність у плані загального розвитку, розширення кругозору і підвищення культурного рівня, набуті знання можуть дістати й практичне застосування в майбутній педагогічній діяльності.

Коротка анотація курсу.

Вивчення історії українського мистецтва зорієнтоване не лише на сам процес його виникнення та розвитку, але й на зміцнення відповідної основи для розуміння проблематики сучасного мистецтва й мистецтвознавчих студій. Розглядаючи прояви загальноєвропейських стилів зокрема в українській музиці, архітектурі, скульптурі, малярстві найбільше часу й уваги приділяємо тим епохам, коли українське професійне мистецтво зазнало державної підтримки й завдяки цьому – справжнього розквіту в добу Київської Русі й Галицько-Волинського князівства, в козацьку добу.

Мета та завдання курсу.

Метою курсу є ознайомлення з основними видами мистецтва, з процесом розвитку та сучасним станом українського мистецтва в європейському контексті. Програма передбачає огляд наукових джерел, засвоєння принципів періодизації, вивчення мистецьких стилів та мистецьких шкіл, розгляд та аналіз найпомітніших пам'яток різних епох.

«Історія українського мистецтва» має загальнотеоретичні й практичні завдання.

Загальнотеоретичні завдання курсу полягають у тому, щоб:

- зрозуміти головні процеси виникнення, формування і розвитку українського мистецтва;

- глибоко осмислити мистецькі явища;
- пізнати дію внутрішніх законів мистецтва;
- усвідомити зв'язок між окремими мистецькими явищами;
- зрозуміти суспільне значення мистецтва.

Практичні завдання курсу вбачаємо в тому, що він допоможе:

- усвідомити факти сучасного мистецтва;
- осмислено сприймати курс українського фольклору;
- глибше засвоїти курс давньої української літератури;
- аналізувати твори мистецтва;
- краще зрозуміти явище фольклоризму в різних видах професійного мистецтва.

Очікувані результати навчання.

Студент повинен знати:

основні етапи дослідження українського мистецтва;
особливості його історичної періодизації;
систему жанрів окремих видів мистецтва;
ознаки європейських стилів;
специфіку їх вияву в українських пам'ятках;

уміти:

вирізняти важливі моменти мистецького процесу;
визначати стильові ознаки пам'яток;
виділяти особливості мистецьких жанрів та їх модифікацій;
аналізувати твори мистецтва у зв'язку з характером окремих шкіл і напрямів.

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу.

Під час викладання курсу передбачено застосування порівняльно-історичного, структурно-типологічного, а також герменевтичного методів, що виявляються у таких прийомах:

- всі мистецькі стилі, напрями, школи, творчість окремих авторів, конкретні твори мистецтва розглядаються та оцінюються на тлі історичних обставин та середовища їх виникнення;
- порівняння, зіставлення, паралельне вивчення мистецьких стилів, національних мистецьких традицій, специфіки різних видів мистецтва, мистецьких шкіл, мистецького та мистецтвознавчого спадку помітних особистостей, певних мистецьких творів і явищ;
- застосування структурно-типологічного і герменевтичного методів важливе при аналізі окремих художніх творів;
- використання ілюстративного матеріалу: огляд репродукцій творів образотворчого мистецтва, фотографій, фотокопій рукописів з давніми нотописами, словесних та музичних текстів, прослуховування аудіозаписів (можливий перегляд відеозаписів при відповідних технічних можливостях), живе відтворення фрагментів чи цілих музичних творів;
- відвідування музейних експозицій, огляд архітектурних та скульптурних пам'яток, прослуховування концертів, перегляд музичних вистав.

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ.

- Структура, мета, завдання курсу.
- Принципи організації навчального процесу.
- Необхідна література для читання, конспектування, аналізу. Огляд підручників і посібників.

Література:

1. Українська культура / За ред. Д. Антоновича. – Київ, 1993.
2. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича – Київ, 2002.
3. Нариси з історії українського мистецтва / За ред. В. Заболотного. – Київ, 1966.
4. Історія українського мистецтва: У шести томах. – Київ, 1966 – 1970.
5. Історія української музики: У шести томах. – Київ, 1989 – 1992, 2004.
6. Корній Л. Історія української музики. – Ч. 1-3. – Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996-2001.
7. Українська художня культура / За ред. І. Ляшенка. – Київ, 1996.
8. Крвавич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. – Ч. 1-3. – Львів, 2003-2005.
9. Історія української культури: У 5 томах. – Київ, 2001 – 2011.
10. Шедеври українського живопису / Упор. Д. Горбачов. – Київ, 2008.

Змістовий модуль 1.

Розвиток мистецтва на території України від найдавніших часів до готичної доби.

Тема 1. Українське мистецтво в європейському контексті. (2 год.)

Мистецькі стилі. Співвідношення між історичними періодами і культурними епохами. Основні види мистецтва, їх класифікації.

Література:

- Українська культура / За ред. Д. Антоновича. Київ, 1993.
Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. Т. 1 – 2. Киев, 1981 – 1985.
Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. Київ, 1973.
Вишпер Б. Введение в историческое изучение искусства. Москва, 1985.

Тема 2. Про природу музики. (2 год.)

Загальне значення слухових вражень у житті людини. Вплив музики. Тони і шуми. Музична інтонація. Процесуальність. Специфіка музичної ритміки. Розвиток музичної мови. Особливості музичного образу. Музика і філософія.

Література:

- 1) Смеречинська-Шульова Р. Основи музичного мистецтва. – Нью-Йорк, 1973.
- 2) Мазель Л О природе и средствах музыки. – Москва, 1991.
- 3) Бернштейн Л. Концерты для молодежи. – Ленинград, 1991.
- 4) Сильвестров В. Дочекатися музики. – Київ, 2011.
- 5) Смаглій Г. Маловик Л. Основи теорії музики. – Харків, 2001.
- 6) Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. – Львів, 2000.
- 7) Суханцева В. Музыка как мир человека. – Киев, 2000.
- 8) Макаренко Г. Музыка і філософія: Шопенгауер, Вагнер, Ніцше. – Київ, 2004.

Тема 3. Пам'ятки найдавнішого мистецтва на українських землях. (2 год.)

Археологічні знахідки палеолітичної доби на території України. Епоха неоліту (5-3 тис. до Р.Х.). Культури мідного віку (3-2 тис. до Р.Х.). Бронзовий вік. Залізний вік (1 тис. до Р.Х.). Мистецтво скіфів. Античні пам'ятки Північного Причорномор'я. Мистецтво I – V ст. на українських землях. Кінець античної епохи й початок середньовіччя (друга половина I-го і початок 2-го тис.). Дохристиянські пам'ятки давньоруської культури.

Література:

- Крвавич Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво. Ч. 1. Львів, 2003.
Нариси з історії українського мистецтва / За ред. В. Заболотного. Київ, 1966.
Давня історія України. Т. 1. Київ, 1997.
Історія української культури: У 5 томах. Т. 1. Київ, 2001.
Михайлов Б. Кам'яна могила – світова пам'ятка давньої культури. Запоріжжя, 2011.
Бандрівський М. Сварожі лики. Львів, 1992.
Бандрівський Микола. Крушельницька Лариса. Золоті Михалківські скарби та їх доля. Львів, 2012.
Шумилович Б. Художня культура на території України I – V ст. (проблеми періодизації та типологізації) // Народознавчі Зошити. 2000, № 4. С. 660–663.
Фільц Б. Музична культура східних слов'ян // Історія української музики. Т. 1. Київ, 1989. С. 138–148.
Олійник О. Скіфо-сарматські музичні інструменти (за матеріалами археологічних розкопок на території України) // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2006. Вип. 10. С. 283–290.
Бибииков С. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. Киев, 2008.
Макаренко М. Маріюпільський могильник. Київ, 1933.
Черниш А. Флейта палеолитического времени // Краткие сообщения Института истории материальной культуры. Выпуск 59. Москва, 1955.

Тема 4. Українська архітектура візантійсько-романського стилю. (2 год.)

Мурована архітектура. Дерев'яне будівництво. Пам'ятки архітектури стародавнього Галича.

Література:

- 1) Нариси з історії українського мистецтва / Редакція В. Заболотного. – Київ, 1966.
- 2) Українська культура / За ред. Д. Антоновича. – Київ, 1993.
- 3) Логвин Г. По Україні. – Київ, 1968.
- 4) Пастернак Я. Старий Галич. – Івано-Франківськ, 1998.
- 5) Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича. – Київ, 1997.

Тема 5. Давньоруський церковний спів. (2 год.)

Походження духовної музики. Роди співів української церкви та способи їх виконання. Нотописи. Літургійні нотовані книги княжої доби. Роль окремих культурних діячів давньоруського періоду в розвитку українського церковного співу.

Література:

- 1) Корній Л. Історія української музики. – Ч. 1. – Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996.
- 2) Антонович М. Musica Sacra. – Львів, 1997.
- 3) Маценко П. Нариси до історії української церковної музики. – Київ, 1994.
- 4) Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики. – Львів, 1995.
- 5) Кошиць О. Про українську пісню й музику. – Київ, 1993.
- 6) Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. Львів, 2011. С. 13–110.

Тема 6. Українське мистецтво готичної доби. (2 год.)

Історичні обставини XIII – XV ст. Мурована архітектура. Дерев'яне будівництво. Пам'ятки готичної архітектури у Львові. Скульптура. Малярство. Ужиткове мистецтво. Музика.

Література:

- 1) Крвавич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. – Ч. 2. – Львів, 2004.
- 2) Нариси з історії українського мистецтва / Редакція В. Заболотного. – Київ, 1966.
- 3) Українська культура / Редакція Д. Антоновича. – Київ, 1993.
- 4) Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові. – Львів, 1991.
- 5) Вуйцик В. Державний історично-архітектурний заповідник у Львові. – Львів, 1991.
- 6) Архітектура Львова: Час і стилі. XIII – XXI ст. / Упорядник і науковий редактор Ю. Бірюльов. – Львів, 2008.
- 7) Шишка О. Наше місто Львів. – Львів, 2000.
- 8) Мельник Б. Вулицями старовинного Львова. – Львів, 2001.
- 9) Свенціцька В. Сидор О. Спадщина віків. Львів, 1990.

Змістовий модуль 2. Українське мистецтво XVI – XVIII ст.

Тема 7. Ренесанс в українському мистецтві. (4 год.)

Історичне тло українського ренесансу. Скульптура доби відродження. Нові засади малярства. Гравюра і мистецтво української книги. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів як важливе джерело ренесансних форм. Видатні архітектори доби. Типізація українського дерев'яного будівництва та його історичний розвиток.

Література:

- Крвавич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. Ч. 3. Львів, 2005.
Нариси з історії українського мистецтва / За ред. В. Заболотного. Київ, 1966.
Українська культура / За ред. Д. Антоновича. Київ, 1993.
Крип'якевич Іван. Історичні проходи по Львові. Львів, 1991.
Вуйцик В. Державний історично-архітектурний заповідник у Львові. Львів, 1991.
Архітектура Львова: Час і стилі. XIII – XXI ст. / Упорядник і науковий редактор Ю. Бірюльов. Львів, 2008.
Шишка О. Наше місто Львів. Львів, 2000.
Мельник Б. Вулицями старовинного Львова. Львів, 2001.
Свенціцька В. Сидор О. Спадщина віків. Львів, 1990.
Овсійчук В. Ансамбль Руської вулиці. Львів, 1972.
Овсійчук В. Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. Київ, 1985.
Білецький Платон. Український портретний живопис. Київ, 1968.
Логвин Г. По Україні. Київ, 1968.
Кос Г. Федина Р. Вулиця Руська у Львові. Львів, 1996.
Кос А. Площа Ринок у Львові. Львів, 2013.
Александрович В. Західноукраїнські малярі XVI ст. Львів, 2000.

Тема 8. Українська духовна музика ренесансної доби. (4 год.)

Історичні передумови розвитку музичного мистецтва в Україні в другій половині XVI – першій половині XVII століття. Професіоналізація виконавства. «Другий південнослов'янський вплив»: поширення грецького, болгарського, сербського напівів. Музичне життя Острога й Острозької академії. Острозький напів.

Література:

- 1) Корній Л. Історія української музики. – Ч. 1. – Київ – Харків – Нью-Йорк, 1996.
- 2) Корній Л. Дубровіна Л. Болгарський наспів з рукописних нотолінійних ірмолоїв України кінця XVI – XVII століття. – Київ, 1998.
- 3) Ясиновський Ю. З історії музики західно-українських земель XVI-XVII ст. // Українське музикознавство. – Випуск 21. – Київ, 1986.
- 4) Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні ірмолої XVI-XVIII ст. – Львів, 1996.
- 5) Цалай-Якименко О. Ясиновський Ю. Музичне мистецтво давнього Острога // Острозька давнина. – Випуск 1. – Львів, 1995. – С. 74 – 89.
- 6) Цалай-Якименко О. Духовні співи давньої України. – Київ, 2000.
- 7) Історія української культури: У 5 томах. Т. 2. Київ, 2001. С. 730–760.
- 8) Ясиновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. Львів, 2011.

Тема 9. Українська барокова музика. (4 год.)

Характеристика історичних обставин другої половини XVII – першої половини XVIII століття. Українська професійна музика в європейському контексті, її національні ознаки. Гимнографія. Становлення багатоголосного хорового співу – партесний концерт. Канти. Музика в шкільній драмі. Теоретичні праці.

Література:

- 1) Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII століття. – Київ-Львів-Полтава, 2002.
- 2) Герасимова-Персидська Н. Специфіка національного варіанта бароко в українській музиці XVII ст. // Українське бароко та європейський контекст. – Київ, 1991. – С. 211 – 215.
- 3) Корній Л. Історія української музики. – Ч. 1. – Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996.
- 4) Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII-XVIII ст. – Київ, 1978.
- 5) Козицький П. Спів і музика в Київській академії за 300 років її існування. – Київ, 1971.
- 6) Цалай-Якименко О. Духовні співи давньої України. – Київ, 2000.
- 7) Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні ірмолої XVI-XVIII ст. – Львів, 1996.
- 8) Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – XVIII ст. // Європейське Відродження та українська література XIV – XVIII ст. Київ, 1993. С. 194–214.
- 9) Софронова Л. Старовинний український театр. Львів, 2004. С. 289–293, 278–279.
- 10) Історія української культури: У 5 томах. Т. 2. Київ, 2001. С. 730–760.
- 11) Ясиновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. Львів, 2011.

Тема 10. Українське бароко і рококо. (4 год.)

Нові вимоги до мистецтва. Чинники, що впливали на стиль української архітектури. Фундатори й меценати. Перлини бароко. Типи будівель. Мистецькі школи. Малярство. Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво. Твори українського мистецтва в стилі рококо.

Література:

- Логвин Г. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ, 1968.
 Нариси з історії українського мистецтва / За заг. ред. В. Заболотного. Київ, 1966.
 Українська культура / Лекції за редакцією Д. Антоновича. Київ, 1993.
 Кравич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. Ч. 3. Львів, 2005.
 Овсійчук В. Майстри українського бароко. Жовківський художній осередок. Київ, 1991.
 Білецький П. Український портретний живопис XVII – XVIII ст. Київ, 1968.
 Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. Київ, 1983.
 Жолтовський П. Монументальний живопис на Україні XVII – XVIII ст. Київ, 1988.
 Архітектура Львова: Час і стилі. XIII – XXI ст. / Упорядник і науковий редактор Ю. Бірюльов. Львів, 2008.
 Мельник В. Церква Святого Духа в Рогатині. Київ, 1991.
 Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ, 1976.
 Гнідець Р. Архітектура українських церков. Львів, 2007.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі			
		л	п	лаб	інд	сп		л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1.											
Розвиток мистецтва на території України від найдавніших часів до готичної доби.											
Тема 1. Українське мистецтво в європейському контексті.	10	2	1			7					
Тема 2. Про природу музики.	10	2	1			7					
Тема 3. Пам'ятки найдавнішого мистецтва на українських землях.	11	2	1			8					
Тема 4. Українська архітектура візантійсько-романського стилю.	11	2	1			8					
Тема 5. Давньоруський церковний спів.	11	2	1			8					
Тема 6. Українське мистецтво готичної доби.	18	2	1			15					
Разом – зм. модуль 1	71	12	6			53					
Змістовий модуль 2.											

Українське мистецтво XVI – XVIII ст.										
Тема 7. Ренесанс в українському мистецтві.	14	4	2			8				
Тема 8. Українська духовна музика ренесансної доби.	14	4	2			8				
Тема 9. Українська барокова музика.	22	4	2			16				
Тема 10. Українське бароко і рококо.	14	4	2			8				
Разом – зм. модуль 2	64	16	8			40				
Усього годин	135	28	14			93				

V – VI. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні види мистецтва: специфіка, завдання, прийоми.	2
2	Образотворче мистецтво Київської Русі й Галицько-Волинського князівства. Українська музика княжої доби.	2
3	Архітектура княжого й середньовічного Львова.	2
4	Львівська ренесансна архітектура	2
5	Українська музика в епоху відродження.	2
6	Музика в духовному світі українського бароко.	2
7	Українські барокові архітектурні пам'ятки.	2

Плани практичних занять

1. Основні види мистецтва: специфіка, завдання, прийоми.

Графіка, її різновиди. Найдавніші збережені графічні зображення на українських землях. Особливості художньої системи скульптури. Пам'ятки доісторичної епохи та давньоруські дохристиянські зразки. Художня мова малярства. Архітектура та її специфіка як виду мистецтва. Про природу музики. Огляд джерел для вивчення найдавнішого музичного мистецтва на території України. (Розгляд кожного виду мистецтва унаочнювати прикладами конкретних творів, зокрема українських художників, скульпторів, архітекторів, композиторів різного часу)

Література:

- Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. Київ, 1973.
 Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. Москва, 1985.
 Мазель Л О природе и средствах музыки. Москва, 1991.
 Кравич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. Ч. 1. Львів, 2003.

Історія української культури: У 5 томах. Т. 1. Київ, 2001.

Бандрівський М. Сварожі лики. Львів, 1992.

Фільц Б. Музична культура східних слов'ян // Історія української музики. Т. 1. Київ, 1989. С. 138–148.

Олійник О. Скіфо-сарматські музичні інструменти (за матеріалами археологічних розкопок на території України) // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2006. Вип. 10. С. 283–290.

Бибигов С. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. Киев, 2008.

2. Образотворче мистецтво Київської Русі й Галицько-Волинського князівства. Українська музика княжої доби.

Скульптура візантійсько-романського стилю. Малярство. Декоративно-прикладне мистецтво. Інструментальна музика: сфери функціонування. Скомороша культура. Епічне виконавство. Дзвонарське мистецтво.

Література:

Кривавич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. Ч. 2. Львів, 2004.

Історія української культури: У 5 томах. Т. 1. Київ, 2001.

Степовик Д. Історія української ікони Х – ХХ ст. Київ, 2004.

Шедеври українського живопису / Упор. Д.Горбачов. Київ, 2008.

Фільц Б. Музична культура східних слов'ян // Історія української музики. Т. 1. Київ, 1989. С. 138–148.

Кіндратюк Б. Нариси музичного мистецтва Галицько-Волинського князівства. Львів, 2001.

Корній Л. Історія української музики. Ч. 1. Київ – Харків – Нью-Йорк, 1996.

3. Архітектура княжого й середньовічного Львова.

- А) Церква св. Миколая
- Б) Онуфріївський монастир
- В) Церква св. Параскевії-П'ятниці.
- Г) Костел св. Івана Хрестителя.
- Д) Костел Марії Сніжної.
- Е) Вірменський собор
- Є) Латинський катедральний собор.
- Ж) Оборонні споруди.

Література:

Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові. Львів, 1991.

Вуйцик В. Державний історично-архітектурний заповідник у Львові. Львів, 1991.

Мельник Б. Вулицями старовинного Львова. Львів, 2001.

Логвин Г. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ, 1968.

4. Львівська ренесансна архітектура

- 1) Архітектурний ансамбль вулиці Руської.
- 2) Успенська церква.
- 3) Каплиця Трьох святих.
- 4) Вежа Корнякта.
- 5) Пам'ятки ренесансної архітектури на площі Ринок.
- 6) Палац Корнякта (Королівська кам'яниця).

Література:

- Крип'якевич Іван. Історичні проходи по Львові. Львів, 1991.
Вуйцик В. Державний історично-архітектурний заповідник у Львові. Львів, 1991.
Мельник Б. Вулицями старовинного Львова. Львів, 2001.
Архітектура Львова. Львів, 2008.
Логвин Г. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ, 1968.
Кос Г. Федина Р. Вулиця Руська у Львові. Львів, 1996.
Кос А. Площа Ринок у Львові. Львів, 2013.
Овсійчук В. Ансамбль Руської вулиці. Львів, 1972.

5. Українська музика в епоху відродження.

Зв'язки зі західно-європейською ренесансною культурою. Музична освіта в Острозькій академії, Львівській братській школі та інших українських закладах другої половини XVI – першої половини XVII ст. Значення діяльності князя Костянтина Острозького (1526 – 1608) для історії української музики. Світське інструментальне музикування. Церковний спів.

Література:

- Корній Л. Історія української музики. Ч. 1. Київ – Харків – Нью-Йорк, 1996.
Історія української культури: У 5 томах. Т. 2. Київ, 2001. С. 730–760.
Цалай-Якименко О. Ясиновський Ю. Музичне мистецтво давнього Острога // Острозька давнина. Випуск 1. Львів, 1995. С. 74–89.

6. Музика в духовному світі українського бароко.

Роль музики в житті людини бароко: видатні культурні діячі епохи. Духовні та світські канти. Музичний театр. Теоретичні дослідження. Партесний концерт. Світське інструментальне музикування.

Література:

- Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII століття. Київ – Львів – Полтава, 2002.
Герасимова-Персидська Ніна. Специфіка національного варіанта бароко в українській музиці XVII ст. // Українське бароко та європейський контекст. Київ, 1991. С. 211–215.
Корній Л. Історія української музики. Ч. 1. Київ – Харків – Нью-Йорк, 1996.
Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – XVIII ст. // Європейське Відродження та українська література XIV – XVIII ст. Київ, 1993. С. 194–214.
Історія української культури: У 5 томах. Т. 2. Київ, 2001. С. 730–760.

7. Українські барокові архітектурні пам'ятки.

Шедеври бароко на Придніпров'ї. Найвідоміші зразки архітектури козацької доби Північного Лівобережжя та Слобожанщини. Стильові особливості західноукраїнських храмів XVII – XVIII ст. Львівська барокова архітектура.

Література:

- Логвин Г. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ, 1968.
Нариси з історії українського мистецтва / За заг. ред. В. Заболотного. Київ, 1966.
Архітектура Львова. Львів, 2008.
Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ, 1976.
Гнідець Р. Архітектура українських церков. Львів, 2007.

VIII. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студента в рамках курсу може відбуватися у таких видах діяльності:

- Опрацювання певних наукових праць;
- Перегляд альбомів з репродукціями творів живопису, графіки, скульптури, архітектури; екскурсії, відвідування музеїв; прослуховування музичних записів, перегляд опер, музичних вистав, слухання концертних програм;
- Написання роздуму (есе) з приводу мистецького твору чи тем та ідей предмета курсу;
- Підготовка рефератів.

Для *самостійного опрацювання* (прочитання і можливого конспектування) виокремлюємо насамперед ті праці, у яких студент знайде матеріал і проблематику нормативного курсу. Також сюди входять ті праці, що внесені у списки літератури для підготовки практичних занять.

- Александрович В. Західноукраїнські малярі XVI ст. – Львів, 2000.
- Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. – Львів, 1999.
- Антонович М. Musica Sacra. – Львів, 1997.
- Архімович Л. Гордійчук М. Микола Лисенко. – Київ, 1992.
- Архітектура Львова: Час і стилі. XIII – XXI ст. / Упорядник і науковий редактор Ю. Бірюльов. Львів, 2008.
- Бандрівський М. Крушельницька Л. Золоті Михалківські скарби та їх доля. Львів, 2012.
- Бандрівський М. Сварожі лики. Львів, 1992.
- Бернстайн Л. Концерты для молодёжи. Ленинград, 1991.
- Бибииков С. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. Киев, 2008.
- Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. Київ, 1973.
- Білецький П. Український портретний живопис XVII – XVIII ст. Київ, 1968.
- Булат Т. Микола Лисенко. – Київ, 1973.
- Вагнер Г. Владышевская Т. Искусство древней Руси. – Москва, 1993.
- Вечерський В. Белашов В. Максим Березовський і гетьманський Глухів. – Київ-Глухів, 1995.
- Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. – Москва, 1985.
- Витвицький В. Максим Березовський. Життя і творчість. – Львів, 1995.
- Вуйцик В. Державний історично-архітектурний заповідник у Львові. – Львів, 1991.
- Герасимова-Персидська Н. Специфіка національного варіанта бароко в українській музиці XVII ст. // Українське бароко та європейський контекст. Київ, 1991. С. 211–215.
- Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII-XVIII ст. – Київ, 1978.
- Гнідець Р. Архітектура українських церков. Львів, 2007.
- Голубець М. Галицьке малярство. – Львів, 1922.
- Гординський С. Українська ікона XII – XVIII ст. – Філядельфія, 1973.
- Грінченко М. Історія української музики. – Київ, 1922.
- Давня історія України. – Т.1-2. – Київ, 1997-1998.
- Драган М. Українська декоративна різьба XVI-XVIII ст. – Київ, 1970.
- Жолтовський А. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст. – Київ, 1988.

- Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. – Київ, 1983.
- Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини XIXст. – Київ, 1960.
- Іванов В. Дмитро Бортнянський. – Київ, 1980.
- Історія українського мистецтва: У шести томах. – Київ, 1966-1970.
- Історія української культури / За ред. І.Крип'якевича. Київ, 2002.
- Історія української культури: У 5 томах. Київ, 2001 – 2011.
- Історія української музики: У шести томах. – Київ, 1989 – 2004.
- Кауфман Л. Семен Гулак-Артемівський. – Київ, 1962.
- Кіндратюк Б. Нариси музичного мистецтва Галицько-Волинського князівства. – Львів - Івано-Франківськ, 2001.
- Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. Львів, 2000.
- Козицький П. Спів і музика в Київській академії за 300 років її існування. – Київ, 1971.
- Корній Л. Дубровіна Л. Болгарський наспів з рукописних нотолінійних ірмолоїв України кінця XVI – XVII століття. Київ, 1998.
- Корній Л. Історія української музики. – Ч. 1-3. – Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996-2001.
- Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – XVIII ст. // Європейське Відродження та українська література XIV – XVIII ст. Київ, 1993. С. 194–214.
- Кос А. Площа Ринок у Львові. Львів, 2013.
- Кос Г. Федина Р. Вулиця Руська у Львові. – Львів, 1996.
- Кошиць О. Про українську пісню й музику. – Київ, 1993.
- Крвавич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. – Ч. 1-3. – Львів, 2003-2005.
- Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. – Львів, 1999.
- Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові. – Львів, 1991.
- Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики. – Львів, 1995.
- Лисько З. Піонери музичного мистецтва в Галичині. – Львів - Нью-Йорк, 1994.
- Логвин Г. По Україні. – Київ, 1968.
- Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи. – Т.1-2. – Львів, 1999-2000.
- Мазель Л О природе и средствах музыки. Москва, 1991.
- Макаренко Г. Музика і філософія: Шопенгауер, Вагнер, Ніцше. Київ, 2004.
- Макаренко М. Маріюпільський могильник. Київ, 1933.
- Маценко П. Нариси до історії української церковної музики. – Київ, 1994.
- Мельник Б. Вулицями старовинного Львова. – Львів, 2001.
- Мельник В. Церква Святого Духа в Рогатині. Київ, 1991.
- Микола Лисенко у спогадах сучасників. – Київ, 1968.
- Михайлов Б. Кам'яна могила – світова пам'ятка давньої культури. Запоріжжя, 2011.
- Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. Т. 1 – 2. Киев, 1981 – 1985.
- Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – Львів, 1969.
- Нариси з історії українського мистецтва /За редакцією В. Заболотного. – Київ, 1966.
- Ничкало С. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. – Київ, 1999.
- Овсійчук В. Ансамбль Руської вулиці. Львів, 1972.
- Овсійчук В. Майстри українського бароко. Жовківський художній осередок. – Київ, 1991.
- Овсійчук В. Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. – Київ, 1985.
- Олійник О. Скіфо-сарматські музичні інструменти (за матеріалами археологічних розкопок на території України) // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2006. Вип. 10. С. 283–290.
- Ольховський А. Нарис історії української музики. – Київ, 2003.
- Пастернак Я. Старий Галич. – Івано-Франківськ, 1998.
- Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX ст. – Київ, 1986.

- Рудницький А. Українська музика. – Мюнхен, 1963.
- Рыцарева М. Композитор Дмитрий Бортнянский. – Ленинград, 1979.
- Рыцарева М. Композитор Максим Березовский. – Ленинград, 1983.
- Свенціцька В. Сидор О. Спадщина віків: Українське малярство XIV – XVIII ст. у музейних колекціях Львова. Львів, 1990.
- Семчишин М. Тисяча років української культури. – Київ, 1993.
- Сильвестров В. Дочекатися музики. Київ, 2011.
- Смаглій Г. Маловик Л. Основи теорії музики. Харків, 2001.
- Смеречинська-Шульова Р. Основи музичного мистецтва. Нью-Йорк, 1973.
- Соневицький І. Артем Ведель і його музична спадщина. – Нью-Йорк, 1966.
- Софронова Л. Старовинний український театр. Львів, 2004. С. 289–293, 278–279.
- Степовик Д. Історія української ікони X-XX ст. – Київ, 2004.
- Степовик Д. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво бароко. – Київ, 1986.
- Суханцева В. Музыка как мир человека. Киев, 2000.
- Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ, 1976.
- Тарас Шевченко / Упорядник Г. Паламарчук. – Київ, 1976.
- Тищенко О. Історія декоративно-прикладного мистецтва України XIII – XVIII ст. – Київ, 1992.
- Українська культура / За редакцією Д. Антоновича. – Київ, 1993.
- Українська художня культура / За редакцією І. Ляшенка. – Київ, 1996.
- Українське народне малярство XIII – XX століть / Упорядники В.Свенціцька, В.Откович. – Київ, 1991.
- Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича. – Київ, 1997.
- Фільц Б. Музична культура східних слов'ян // Історія української музики. Т. 1. Київ, 1989. С. 138–148.
- Цалай-Якименко О. Духовні співи давньої України. – Київ, 2000.
- Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII століття. – Київ-Львів-Полтава, 2002.
- Цалай-Якименко О. Ясиновський Ю. Музичне мистецтво давнього Острога // Острозька давнина. – Випуск 1. – Львів, 1995.
- Черниш А. Флейта палеолитического времени // Краткие сообщения Института истории материальной культуры. Выход 59. Москва, 1955.
- Шевченко Т. Мистецька спадщина: У 4-х томах. – Київ, 1961-1964.
- Шедеври українського живопису / Упор. Д.Горбачов. – Київ, 2008.
- Шишка О. Наше місто Львів. – Львів, 2000.
- Шумилович Б. Художня культура на території України I – V ст. (проблеми періодизації та типологізації) // Народознавчі Зошити. 2000, № 4. С. 660–663.
- Ясиновський Ю. З історії музики західно-українських земель XVI-XVII ст. // Українське музикознавство. – Випуск 21. – Київ, 1986.
- Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні ірмолої XVI-XVIII ст. – Львів, 1996.
- Ясіновський Ю. Візантійська гімнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. Львів, 2011.

Теми для написання есе:

1. Вибраний сюжет із мистецтва XI – XIII століть
2. Час у архітектурі
3. Музика давня і сучасна

Теми для рефератів. Теми сформульовані максимально загально, щоб студент за допомогою доступної для нього літератури зміг його підготувати. Наприклад:

1. Характерні особливості візантійського живопису.
2. Розписи й мозаїки Софійського собору.
3. Кирилівська церква в Києві.
4. Партесний концерт.
5. Духовні й світські канти.
6. Музика в українській шкільній драмі.

Теми для самостійної дослідницької письмової роботи:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Програмність у музичному мистецтві	7
2	Археологічні знахідки найдавніших музичних інструментів на території України.	7
3	Трипільська культура.	8
4	Успенський собор у стародавньому Галичі	8
5	Образ Ангела в українському давньому іконописі.	8
6	Сутківська твердиня.	7
7	Миколаївська церква у Львові.	8
8	Львівські ренесансні вежі.	8
9	«Ірмологіон» як унікальна церковноспівоча книга.	8
10	Постать Миколи Ділецького в історії української культури.	8
11	Канти Данила Туптала.	8
12	Українські барокові іконостаси	8

Критерії оцінювання письмової відповіді (есе, реферат, відкрите контрольне завдання)

Письмові роботи також покликані перевірити якість засвоєння знань. І не лише фактологічний рівень, а й рівень осмислення тієї чи іншої теми. Форма роздуму у викладенні суджень про мистецький твір видається найбільш оптимальною, оскільки виявляє уміння студента на рівні запам'ятовування і мислення, зв'язного мовлення, освіченості та філологічної культури загалом. *Роздум* – це зв'язний текст, який характеризує логічно послідовну (як доказ чи пояснення чогось) низку думок, міркувань, висновків на конкретну тему. Характерною ознакою роздуму є перебування речень у

відношеннях причин і наслідку (чи обґрунтування, пояснення думки, висловленої в іншому реченні)¹.

Для правильної побудови роздуму пропонують такі основні частини:

1. Теза (думка, яка доводиться).

2. Аргументи (доведення)

3. Висновок.

Бувають роздуми-доведення та роздуми-пояснення.

Роздуми-доведення – це монологічні висловлювання, які мають за мету довести правдивість чи неправдивість головного твердження. Роздуми доведення будуються за такою схемою: експозиція (підведення до питання) – питання – відповідь на питання (теза) – доведення тези (аргументи) – висновки. Наприклад:

1. Деякі батьки вважають, що, змушуючи дітей сидіти за партами із шестирічного віку, ми відбираємо у них дитинство.

2. Чи мають вони рацію?

3. Ні, не мають, звичайно.

4. Річ у тім, що шестирічки не прощаються з дитинством, вони набувають розумне дитинство. Спостерігаючи за шестирічками, я переконався, що дитинство – це не просто віковий період, коли дитині хочеться погратися, поскакати, побігати, покататися... Шестирічну дитину вісімдесятих років уже не втішиш тільки подарунком. Навчи її читати казку, навчи пізнавати світ – вона зрадіє, що торкнулась до свого майбутнього.

5. природа дитини не змінилася, змінилося наше життя. І дитина розвивається й удосконалюється в нових умовах сучасного життя. Одним із результатів цих змін є те, що шести річкам захотілося вчитися читати, писати, рахувати, тобто дорослішати, засвоювати складніші форми людської діяльності і бути від цього щасливим...

Проаналізувавши текст роздуму, бачимо, що перший абзац – експозиція, другий – питання, третій – відповідь, четвертий і п'ятий – аргументація (доведення) тези, а останній абзац є висновком, який впливає із доказів.

Зміст тези в тексті зрозумілий (Ні, не мають, звичайно), і питання виникають лише щодо того, наскільки правильне це твердження. Доведення його правдивості і є основною частиною тексту-доведення.

Після тези в тексті-доведенні завжди можна поставити запитання «Чому?».

У *роздумі-поясненні* немає потреби доводити правдивість чи неправдивість тези, тому що наперед відомо, що головне підтвердження тексту правдиве. Основне завдання пояснення полягає в розкритті змісту тези.

Під час створення текстів-роздумів указаних видів потрібно спиратися на такі правила:

1. Доведення і пояснення будують за однією схемою: експозиція -запитання-відповідь на запитання (теза) – доведення тези-висновку.

2. після тези в доведенні природним є запитання «чому», після тези в поясненні запитання «чому?» недоречне.

3. Після тези в поясненнях використовують переважно слова і словосполучення слів типу: виявилось...; річ у тім, що...; ось, чому...; ось, наприклад...; про що свідчить...; як з'ясувалося... У тексті-доведенні такі слова і сполучення слів одразу ж після тези не вживають.

4. Схеми роздуму-доведення і роздуму-пояснення на практиці досить часто реалізуються у скороченому вигляді: іноді опускається питання, часто відсутні висновки, нерідко відсутня експозиція. У всіх цих випадках їхній пропуск пояснюється тим, що

---

¹ В підготовці параграфа іде опертя на методичні рекомендації Наталії Пастушенко: Пастушенко Н. Ці непрості відкриті завдання: приклади текстів-роздумів, їхній критеріальний аналіз // Пастушенко Н. Зовнішнє оцінювання з української мови. Тестові завдання та поради для учнів і вчителів. – Львів: Літопис, 2007. – С.30 – 41.

роздум зрозумілий і без пропущених компонентів «ідеального» роздуму, тому що їх легко додумати.

Відомі твори роздуми, пов'язані з життєвим досвідом людини, про вчинки людей на основі особистих спостережень і вражень, на суспільно-політичну, морально-етичну й патріотичну теми тощо.

Письмовий роздум удосконалює логічне мислення, вчить обстоювати істину, спростовувати хибні твердження, сприяє формуванню міцних переконань і активної життєвої позиції, розширює світогляд.

Роздум лежить в основі *есе*, який широко використовують у школах та вищих навчальних закладах.

Есе – це твір-роздум, невеликий за обсягом, довільної композиції, який виражає індивідуальні враження, міркування щодо конкретної проблеми і який не претендує на повноту та вичерпне трактування предмета роздуму.

Його особливості:

1. Наявність конкретної теми, твердження чи питання.

Творча робота, яка присвячена аналізу широкого кола питань, не може бути виконана в жанрі роздуму. Тема роздуму завжди дуже конкретна, наприклад: «Мій ціннісний вибір», «Донкіхотство – це вибір сильних», «Що таке справедливість?».

2. Особистісний характер сприйняття проблеми та її осмислення.

Роздум – жанр суб'єктивний і цікавий саме тим, що дає змогу побачити особистість автора, своєрідність його позиції, стилю мислення, мови, ставлення до світу.

3. Невеликий обсяг.

На зовнішньому тестуванні обсяг твору-роздуму – 1 сторінка тестового зошита.

Для студента: 2 сторінки.

На контрольній роботі - до 3 сторінок.

Як домашня робота – до 5 сторінок.

4. Невимушеність стилю.

Автор роздуму обирає довірливий тон спілкування з читачем; для того щоб його зрозуміли, він уникає складних, незрозумілих конструкцій. Добрий роздум здатний написати лише той, хто вільно володіє темою, може розглянути її з різних кутів зору і запропонувати хоч і не вичерпний, але багатоаспектний погляд на проблему.

5. Парадоксальність.

Роздум повинен дивувати читача. Насправді роздум народжується через здивування, яке виникає автора під час читання книжки, перегляду фільму, під час розмови. Темою роздуму може бути афористичний вислів, яскрава думка або парадоксальне твердження, у якому зіштовхуються твердження, які взаємно вилучають одне одного.

6. Внутрішня смислова єдність.

Хоч і роздум і орієнтований на суб'єктивність, однак для нього характерна внутрішня смислова єдність, тобто погодженість ключової тези та тверджень, аргументів і асоціацій, відсутністю суперечностей щодо тих суджень, у яких виражена особистісна позиція автора роздуму.

7. Відкритість.

Роздум - це жанр висловлювання, для якого характерна відкритість. Роздум не претендує на вичерпне розкриття проблеми, на повну доказовість тверджень.

Структура роздуму

Вступ – визначення основного питання, яке буде розглядатися, формулювання тези.

Основна частина – відповідь на поставлене питання, обґрунтування тези, аргументація часткових висновків.

Закінчення – підсумок, зведення до купи вже зроблених в основній частині часткових висновків і формулювання остаточної відповіді на поставлене питання.

Доказовість – це сукупність логічних прийомів обґрунтування істинності судження за допомогою інших істинних і пов'язаних із ним суджень. Для **аргументації** використовують факти, істинні судження, наукові дані.

Структура **аргументації**. Охоплює щонайменше 3 складники: теза, аргумент, висновок або оцінкове судження.

Теза – це судження, яке треба довести.

Аргументи – це категорії, які використовують для доказів.

Висновок – це думка, що базується на аналізі фактів.

Оцінкове судження – це думка, що базується на наших переконаннях, поглядах, віруваннях.

Види зв'язку в аргументації. Зв'язок передбачає взаємодію тези і аргумента через **індукцію, дедукцію, аналогію та причинно-наслідковий зв'язок**.

Індукція – мисленнєвий процес, у результаті якого ми приходимо до висновку на основі фактів від часткового до загального, від припущення до ствердження. Щоб більше фактів, то переконливіша аргументація.

Дедукція – це такий процес розмірковування, при якому висновок зазвичай опирається на два припущення. Наприклад: Усі люди, що ставлять перед собою чіткі цілі і зберігають бадьорість духу під час критичних ситуацій, мають шанс стати лідерами. Як свідчать історичні джерела, такі риси були властиві А.Лінкольну – одному з найяскравіших лідерів в історії Америки.

Аналогія – спосіб розмірковувань, побудований на порівнянні.

Причинно-наслідкову аргументацію широко використовують у навчальному процесі з усіх предметів.

Метою роздуму є діагностика продуктивної, творчої складової пізнавальної діяльності студента, яка передбачає аналіз інформації, його інтерпретацію, побудову розмірковувань, порівняння фактів, підходів та альтернатив, формулювання висновків, особисту оцінку автора.

Роздум виявляє здатність учня чітко, грамотно і логічно формулювати думки, володіти мовою, розкриває обізнаність із літературою, вміння використовувати приклади, необхідні аргументи як докази.

Вимоги до роздуму.

- Має сприйматися як єдине ціле, його ідея мусить бути зрозумілою і чіткою.
- Не повинен містити нічого зайвого, він охоплює лише ту інформацію, яка потрібна для розкриття вашої позиції чи ідеї.
- Повинен мати грамотну композиційну побудову, бути логічним чітко структурованим.
- Кожен абзац роздуму мусить містити лише одну основну думку.
- Повинен продемонструвати, що його автор знає й осмислено використовує відповідні терміни, лексику, зміст художніх текстів, факти з біографій письменників, узагальнення, світоглядні ідеї.
- Повинен містити переконливу аргументацію заявленої позиції з конкретного питання.

Алгоритм написання роздуму

1. Уважно прочитайте тему.
2. Визначте головну думку висловлювання (про що воно?), для цього використайте прийом парафраза (скажіть те саме, але своїми словами).
3. Занотуйте на чернетці аргументи «за» чи «проти» поданого висловлювання. Якщо ви матимете достатньо аргументів і «за» і «проти», то ваш роздум буде мати полемічний характер.

4. Для кожного аргумента доберіть приклади з художніх текстів, факти, ситуації з життя, особистого досвіду.
5. Ще раз прогляньте дібрані ілюстрації: чи використали ви в них свої знання з українського мистецтва.
6. Подумайте, які художні прийоми ви будете використовувати, щоб ваш текст був цікавим (порівняння, метафори, аналогії, епітети тощо).
7. Розташуйте дібрані аргументи чи контраргументи у відповідній послідовності. Це буде ваш умовний план.
8. Придумайте вступ до роздуму (у ньому можна написати, чому тема актуальна сьогодні), окресліть відразу свою позицію, поставте запитання авторові висловлювання, над яким ви будете розмірковувати.
9. Викладіть свій погляд у тій послідовності, яку ви накреслите.

Сформулюйте загальний висновок і, якщо потрібно, відредагуйте роздум

Як оцінювати відкрите завдання (роздум)

1.Оцінюємо текст-роздум з погляду вимірюваних результатів навчання.

Якщо, наприклад, запитання зроблене для вимірювання здатності аргументувати тезу, відповідь слід оцінювати з погляду того, наскільки правильно студент добирає аргументи, інтерпретує їх. Усі інші чинники варто ігнорувати: наприклад, цікаву інформацію, яка, однак, не стосується тези, що потребує обґрунтування.

2.Виставляємо бали за завдання з розгорнутою відповіддю, застосовуючи певні критерії, як це зроблено на зовнішньому тестуванні.

Оскільки зразок розгорнутої відповіді підготувати неможливо, тому потрібно попередньо визначити набір критеріїв, кожному з яких присудити конкретну кількість балів. Критерії, за якими роблять висновок про якість тексту-роздуму, визначають вимірюваним результатом навчання. Серед критеріїв, за якими оцінюють відповіді на зовнішньому екзамені, такі:

- чи правильно сформульована тези;
- чи наведено аргументи з мистецтва, життя;
- чи переконливі аргументи;
- чи зроблено висновок;
- чи логічно викладено думки.

3. Роздум оцінюють 12 балами. Схему оцінювання, яка дає перелік критеріїв та кількість балів за відповідність роботи кожному критерію, подано в таблиці, яку застосовували на зовнішньому тестуванні з української мови 2006р.

Схема оцінки висловлювання

	Критерії оцінювання	Кількість
Зміст	1.Чітке формулювання тези висловлювання	2,1,0
	2.Переконливість аргументів(не менше двох), їхня доцільність	2,1,0
	3а.Використання прикладів з художньої літератури	2,1,0
	3б.Використання прикладів з історії, суспільно-політичного життя літературного періоду	2,1,0
	4.Логічність і послідовність викладу думок	2,1,0
	Усього	12

Поради щодо виконання відкритого завдання

Загальні зауваження

Щоб одержати високий бал, слід виконати такі умови:

- Повно й вичерпно ствердьте або спростуйте думку, сформульовану одним чи кількома реченнями в умові завдання.
- Додержуйтеся будови тексту-роздуму (теза, аргументи, висновок);
- Наведіть 2-3 переконливі докази, які найкраще аргументуватимуть міркування. Доцільно проілюструвати думки посиланнями на приклади з художньої літератури (зазначте назву твору, порушену проблему, назвіть художній образ(образи), через який автор її розкриває, наведіть цитату з твору (тор), історичні факти або випадки з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не характеризуйте всебічно образу;
- Сформулюйте висновок, який випливає з аргументів;
- Пишіть конкретно. Уникайте просторого викладу міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом;
- Уживайте правильні граматичні конструкції, відповідну лексику. Домагайтеся грамотності, використовуйте лише речення, у яких ви впевнені.

Планування письмової роботи

Не продуману ретельно роботу неможливо оцінити високим балом. Тому слід спланувати свій час і послідовність дій.

1. Уважно прочитайте запропоновану тему.
2. підкресліть ключові слова в умові завдання і визначте його головну думку.
3. Складіть короткий план роботи чи використайте іншу форму, яка допоможе організувати текст.
4. Сформулюйте тезу Вашого висловлювання.
5. Напишіть основну частину, виділивши кожен мікротекст в окремий абзац. Уникайте занадто довгих або коротких абзаців. Виклад думок в основній частині має відповідати пунктам плану.
6. Формулюючи висновок, переконливо підтвердьте думку, висловлену в доказах, але не повторюйте її.
7. Хоч часу на написання тексту відведено небагато, сплануйте його так, щоб устигнути уважно перевірити роботу.

Як перевірити власну роботу

Щоб переконатися, що завдання виконано правильно, перевірте його за такими критеріями:

1. Зміст Вашої творчої роботи відповідає запропонованій темі, а саме:
  - А) матеріал письмового висловлювання підпорядковано висвітленню тези;
  - Б) у вашому тексті проблему повністю розкрито.
2. Ваш текст – це роздум, а отже, висловлювання має таку структуру:
  - А) тезу чітко сформульовано;
  - Б) наведено переконливі докази й правильно їх пояснено;
  - В) абзаци розташовано логічно
  - Г) кожен абзац зосереджено на одній мікротемі, переходи між абзацами плавні й умотивовані;
  - Г) висновок випливає з наведених аргументів.
3. Особливо зверніть увагу на дрібні аргументи, зокрема:
  - А) аргументи переконливі (у роботі має бути не менше як 2 докази);
  - Б) ви використали як доказ приклади з художньої літератури, зазначили прізвища письменників і назви творів, у яких розкрито порушену проблему, прокоментували історичну подію, що ілюструє ваші міркування, або коротко розповіли факт із життя. Пам'ятайте: що різноманітніші й переконливіші докази, то вищим балом буде оцінено роботу;
  - В) наведені приклади доречні й розкриті повно.
4. Мовленнєве оформлення відповідає критеріям:

- А) мовлення виразне, точне, усі слова вжито у властивому їм лексичному значенні;
- Б) письмове висловлювання відзначається багатством словника, лексичною та синтаксичною різноманітністю, граматичною вправністю;
- В) ви оформили роботу відповідно до норм орфографії та пунктуації.

Х. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль за засвоєнням знань та його успішністю здійснюється з допомогою поточного модульного контролю та з врахуванням самостійної роботи студентів над запропонованим спектром тем для самостійного опрацювання.

Також для самоконтролю студентів створено комплекс питань за темою курсу.

Впродовж семестру також проводять однократно контрольні заміри знань (поточних) студентів.

Питання для самоконтролю.

1. Назвати мистецькі стилі Європи.
2. Найдавніший стиль українського мистецтва.
3. Найбільш індивідуальна малярська техніка.
4. Пізня але завжди популярна малярська техніка.
5. Найбільш давній вид образотворчого мистецтва.
6. Різниця між графікою й живописом.
7. Спільні техніки в малярстві й графіці.
8. Перший світський жанр живопису.
9. Назвати жанри живопису.
10. Часові мистецтва.
11. Просторові мистецтва.
12. Що таке горельєф?
13. Що таке барельєф?
14. Функції живопису.
15. Найвидатніший український цикл монументального живопису княжої доби.
16. Коли побудували Успенський собор у Галичі?
17. Львівські храми готичної доби.
18. Найдавніша львівська церква.
19. Львівська архітектурна пам'ятка, що найкраще виявляє готичний стиль.
20. Стиль храму св. Ільжбети у Львові.
21. Львівські барокові храми.
22. Львівські оборонні споруди.
23. Львівські замки.
24. Львівські брами.
25. Львівські вежі.
26. Шедеври ренесансної архітектури у Львові.
27. Жанри української церковної музики.
28. Визначення канону.
29. Визначення акафисту.
30. Визначення партесного концерту.
31. Музична спадщина Данила Туптала.
32. Час виникнення Острозького напіву.
33. Київський напів.

34. Болгарський напів.
35. Грецький напів.
36. Другий південнослов'янський вплив.
37. Українські композитори доби бароко.
38. Автор «Граматики музикальної».
39. Визначення канта.
40. Музичні інструменти, які використовували в українській бароковій шкільній драмі.

Залікові питання

1. Образотворче мистецтво найдавніших часів.
2. Музика в духовному світі бароко.
3. Найдавніше музичне мистецтво на території України.
4. Львівська барокова архітектура.
5. Музичне мистецтво княжої доби.
6. Твори українського мистецтва у стилі рококо.
7. Українська архітектура візантійсько-романського стилю.
8. Українська музика в епоху відродження.
9. Давньоруський живопис.
10. Музика в українській шкільній драмі.
11. Давньоруський церковний спів.
12. Готичний стиль в українському мистецтві.
13. Архітектура стародавнього Галича.
14. Ренесанс в українському образотворчому мистецтві.
15. Скульптура візантійсько-романського стилю.
16. Українська архітектура XVII – XVIII ст.
17. Готичний стиль у львівській архітектурі.
18. Українська барокова скульптура.
19. Львівська ренесансна архітектура.
20. Українське барокове малярство.
21. Українські барокові іконостаси.
22. Ренесансні пам'ятки на площі Ринок у Львові.
23. Архітектурний ансамбль вулиці Руської у Львові.
24. Андріївська церква в Києві.
25. Собор св. Юра у Львові.
26. Найдавніші імена українських митців.
27. Скомороша культура.
28. Епічна творчість княжих часів.
29. Дзвонарське мистецтво.
30. Український портретний живопис.
31. Хронологічні межі європейських мистецьких стилів в українському мистецтві.
32. Найдавніші храми Львова.
33. Чернігівська архітектура княжих часів.
34. Львівський Вірменський собор.
35. Успенський архітектурний ансамбль у Львові.
36. Київський напів.
37. Болгарський напів.
38. Грецький напів.
39. Український партесний концерт.
40. Українська монодія ренесансної доби.
41. Графіка, її різновиди.
42. Скульптура як вид мистецтва.

43. Художня мова малярства.
44. Архітектура як вид мистецтва.
45. Про природу музики.
46. Українські літургійні книги.
47. Острозький напів.
48. Роль музики в житті людини бароко.
49. Українська дерев'яна архітектура.
50. Український сакральний живопис.
51. Український монументальний живопис.
52. Українська орнаментальна скульптура.
53. Найдавніші пам'ятки української фігуральної скульптури.
54. Київська архітектура княжих часів.
55. Львів як центр українського мистецтва XIII – першої половини XVI ст.
56. Різновиди малярських технік.
57. Явище «другого південнослов'янського впливу» в українській музиці.
58. Архітектура княжого Львова.
59. Духовні й світські канти.
60. Жанри живопису.

Зразки тестових завдань

1. Найбільший і найголовніший храм княжого Галича:
  - а) Софійський собор
  - б) Успенський собор
  - в) Михайлівський собор
  - г) Борисоглібський собор

2. Перший друкований Ірмологіон з'явився:
  - а) у Києві в 1211 році
  - б) у Львові в 1700 році
  - в) в Острозі в 1585 році

3. Які музичні інструменти звучали в українській бароковій шкільній драмі?
  - а) гуслі
  - б) тромбон
  - в) ріжок
  - г) фагот
  - д) цимбали
  - е) кастаньети
  - є) арфа
  - ж) лютня
  - з) сопілка
  - и) скрипка

4. Найдавніші писемні пам'ятки української духовної музики, що досі зберігаються в Україні відносяться до:

- а) X ст.
- б) XVI ст.
- в) XII ст.

5. Яке місто було важливим джерелом ренесансних форм для цілої України?

- а) Галич
- б) Львів
- в) Чернігів

6. Коли виник Острозький напів?

- а) кінець XIV ст.
- б) кінець XVI ст.
- в) XVIII ст.

7. Українські барокові іконостаси:

- а) Богородчанський іконостас
- б) іконостас церкви Воскресіння у Львові
- в) іконостас церкви св.Духа в Рогатині
- г) іконостас церкви Вознесіння у Львові
- д) іконостас церкви св.Параскеви-П'ятниці у Львові

8. Часові межі ренесансу в українському мистецтві:

- а) друга половина XVI – перша половина XVII ст.
- б) XVIII ст.
- в) XV ст.

9. Успенський собор зведено у Галичі:

- а) у 1210 році
- б) у 1157 році
- в) у 1190 році

10. З часів Київської Русі до нас дійшло рукописних пам'яток церковного співу:

- а) приблизно 100
- б) близько 50
- в) коло 10

11. Церкви-фортеці XV ст.:

- а) Іллінська церква в Суботіві
- б) Покровська церква у Сутківцях
- в) Богоявленська церква в Острозі
- г) Успенська церква у Львові

12. Найвищі досягнення українського ренесансу:

- а) Святоюрський собор
- б) Успенська церква
- в) вежа Корнякта
- г) Преображенська церква
- д) палац Корнякта
- е) Трисвятительська каплиця

13. Видатний іконописець українського бароко:

- а) Іов Борецький
- б) Микола Ділецький
- в) Іов Кондзелевич

14. Авторами кантів були:

- а) Микола Лисенко
- б) Дмитрій Туптало
- в) Станіслав Людкевич
- г) Стефан Яворський
- д) Остап Нижанківський

15. Переважаючий тип мурованої церкви в Україні у X – XIII ст.:

- а) однонавна
- б) тринавна
- в) ротонда

16. Стінопис Кирилівської церкви в Києві належить до найкращих давньоруських стінописів:

- а) X ст.
- б) XIII ст.
- в) XI ст.
- г) XII ст.

17. Львівський Вірменський собор збудований:

- а) у 1481 році
- б) у 1567 році
- в) у 1363 році

18. Церква св.Духа в Рогатині збудована:

- а) в кінці XVI ст.
- б) в кінці XVII ст.
- в) в кінці XVIII ст.

19. Пам'ятки барокової архітектури у Львові:

- а) Вірменський собор
- б) костел св. Антонія
- в) Успенська церква

- г) костел св. Миколая
- д) каплиця Трьох святих
- е) костел Стрітення

20. Богородчанський іконостас походить:

- а) з Унівської Лаври
- б) з Лаврівського монастиря св. Онуфрія
- в) з Манявського Скиту

21. Найвідоміший автор партесних концертів:

- а) Іов Кондзелевич
- б) Микола Ділецький
- в) Іов Княгиницький

22. Романська орнаментальна скульптурна різьба прикрашає портал:

- а) Софійського собору в Києві
- б) Кирилівської церкви в Києві
- в) церкви св.Пантелеймона в Галичі

23. Своєрідна українська універсальна рукописна книга, у яку ввійшли церковні співи з різних жанрових збірників:

- а) Кондакар
- б) Псалтир
- в) Ірмологіон

24. Хто був автором першого українського навчального посібника з композиції?

- а) М.Ділецький
- б) Й.Шпангенберг
- в) А.Рачинський

25. Церква св.Пантелеймона – єдиний збережений храм княжого:

- а) Чернігова
- б) Києва
- в) Галича
- г) Львова

ХІ. РОЗПОДІЛ БАЛІВ.

- Самостійна робота студента – 30 балів
- Максимальна оцінка за есе чи реферат – 10 балів
- Максимальна оцінка за самостійну письмову роботу дослідницького характеру – 20 балів
- Поточне тестування за модулями – 20 балів
- Участь у практичних заняттях – 50 балів

Тестування здійснюється після подання змістового модуля студентам

Поточне тестування											Сума		
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6		T7	T8	T9	T10			
За зміст. модуль 1						10	За зміст. модуль 2					10	20

- Підсумковий контроль (залік) – 100 балів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
A	90-100	5	Відмінно
B	81-89	4	Дуже добре
C	71-80		Добре
D	61-70	3	Задовільно
E	51-60		Достатньо

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

12. Методичне забезпечення

Каплінський В. Методика викладання у вищій школі. Вінниця, 2015. 224 с.

Падалка Г. Педагогіка мистецтва. Київ, 2008. 274 с.

Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька. Тернопіль, 2005. 360 с.

Аванесов В.С. Композиція тестових завдань. Учебн. Кн.. 3-е узд., доп. – М., 2002. – 240 с.

Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практ. Посібн. – К., 2005. – 312 с.

Пастушенко Н. Ці непрості відкриті завдання: приклади текстів-роздумів, їхній критеріальний аналіз // Пастушенко Н. Зовнішнє оцінювання з української мови. Тестові завдання та поради для учнів і вчителів. – Львів: Літопис, 2007. – С.30 – 41.

13. Рекомендована література

- Александрович В. Західноукраїнські малярі XVI ст. – Львів, 2000.
- Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. – Львів, 1999.
- Антонович М. Musica Sacra. – Львів, 1997.
- Архімович Л. Гордійчук М. Микола Лисенко. – Київ, 1992.

- Архітектура Львова: Час і стилі. XIII – XXI ст. / Упорядник і науковий редактор Ю.Бірюльов. Львів, 2008.
- Бандрівський М. Крушельницька Л. Золоті Михалківські скарби та їх доля. Львів, 2012.
- Бандрівський М. Сварожі лики. Львів, 1992.
- Бернстайн Л. Концерты для молодёжи. Ленинград, 1991.
- Бибииков С. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта. Киев, 2008.
- Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. Київ, 1973.
- Білецький П. Український портретний живопис XVII – XVIII ст. Київ, 1968.
- Булат Т. Микола Лисенко. – Київ, 1973.
- Вагнер Г. Владышевская Т. Искусство древней Руси. – Москва, 1993.
- Вечерський В. Белашов В. Максим Березовський і гетьманський Глухів. – Київ-Глухів, 1995.
- Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. – Москва, 1985.
- Витвицький В. Максим Березовський. Життя і творчість. – Львів, 1995.
- Вуйцик В. Державний історично-архітектурний заповідник у Львові. – Львів, 1991.
- Герасимова-Персидська Н. Специфіка національного варіанта бароко в українській музиці XVII ст. // Українське бароко та європейський контекст. Київ, 1991. С. 211–215.
- Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII-XVIIIст. – Київ, 1978.
- Гнідець Р. Архітектура українських церков. Львів, 2007.
- Голубець М. Галицьке малярство. – Львів, 1922.
- Гординський С. Українська ікона XII – XVIII ст. – Філадельфія, 1973.
- Грінченко М. Історія української музики. – Київ, 1922.
- Давня історія України. – Т.1-2. – Київ, 1997-1998.
- Драган М. Українська декоративна різьба XVI-XVIII ст. – Київ, 1970.
- Жолтовський А. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст. – Київ, 1988.
- Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. – Київ, 1983.
- Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини XIXст. – Київ, 1960.
- Іванов В. Дмитро Бортнянський. – Київ, 1980.
- Історія українського мистецтва: У шести томах. – Київ, 1966-1970.
- Історія української культури / За ред. І.Крип'якевича. Київ, 2002.
- Історія української культури: У 5 томах. Київ, 2001 – 2011.
- Історія української музики: У шести томах. – Київ, 1989 – 2004.
- Кауфман Л. Семен Гулак-Артемівський. – Київ, 1962.
- Кіндратюк Б. Нариси музичного мистецтва Галицько-Волинського князівства. – Львів - Івано-Франківськ, 2001.
- Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. Львів, 2000.
- Козицький П. Спів і музика в Київській академії за 300 років її існування. – Київ, 1971.
- Корній Л. Дубровіна Л. Болгарський наспів з рукописних нотолінійних ірмолоїв України кінця XVI – XVII століття. Київ, 1998.
- Корній Л. Історія української музики. – Ч. 1-3. – Київ-Харків-Нью-Йорк, 1996-2001.
- Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – XVIII ст. // Європейське Відродження та українська література XIV – XVIII ст. Київ, 1993. С. 194–214.
- Кос А. Площа Ринок у Львові. Львів, 2013.
- Кос Г. Федина Р. Вулиця Руська у Львові. – Львів, 1996.
- Кошиць О. Про українську пісню й музику. – Київ, 1993.
- Крвавич Д. Овсійчук В. Черепанова С. Українське мистецтво. – Ч. 1-3. – Львів, 2003-2005.
- Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. – Львів, 1999.
- Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові. – Львів, 1991.
- Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики. – Львів, 1995.
- Лисько З. Піонери музичного мистецтва в Галичині. – Львів - Нью-Йорк, 1994.

- Логвин Г. По Україні. – Київ, 1968.
- Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи. – Т.1-2. – Львів, 1999-2000.
- Мазель Л О природе и средствах музыки. Москва, 1991.
- Макаренко Г. Музыка і філософія: Шопенгауер, Вагнер, Ніцше. Київ, 2004.
- Макаренко М. Маріупільський могильник. Київ, 1933.
- Маценко П. Нариси до історії української церковної музики. – Київ, 1994.
- Мельник Б. Вулицями старовинного Львова. – Львів, 2001.
- Мельник В. Церква Святого Духа в Рогатині. Київ, 1991.
- Микола Лисенко у спогадах сучасників. – Київ, 1968.
- Михайлов Б. Кам'яна могила – світова пам'ятка давньої культури. Запоріжжя, 2011.
- Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. Т. 1 – 2. Киев, 1981 – 1985.
- Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – Львів, 1969.
- Нариси з історії українського мистецтва /За редакцією В. Заболотного. – Київ, 1966.
- Ничкало С. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. – Київ, 1999.
- Овсійчук В. Ансамбль Руської вулиці. Львів, 1972.
- Овсійчук В. Майстри українського бароко. Жовківський художній осередок. – Київ, 1991.
- Овсійчук В. Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. – Київ, 1985.
- Олійник О. Скіфо-сарматські музичні інструменти (за матеріалами археологічних розкопок на території України) // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2006. Вип. 10. С. 283–290.
- Ольховський А. Нарис історії української музики. – Київ, 2003.
- Пастернак Я. Старий Галич. – Івано-Франківськ, 1998.
- Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX ст. – Київ, 1986.
- Рудницький А. Українська музика. – Мюнхен, 1963.
- Рыцарева М. Композитор Дмитрий Бортнянский. – Ленинград, 1979.
- Рыцарева М. Композитор Максим Березовский. – Ленинград, 1983.
- Свенціцька В. Сидор О. Спадщина віків: Українське малярство XIV – XVIII ст. у музейних колекціях Львова. Львів, 1990.
- Семчишин М. Тисяча років української культури. – Київ, 1993.
- Сильвестров В. Дочекатися музики. Київ, 2011.
- Смаглій Г. Маловик Л. Основи теорії музики. Харків, 2001.
- Смеречинська-Шульова Р. Основи музичного мистецтва. Нью-Йорк, 1973.
- Соневицький І. Артем Ведель і його музична спадщина. – Нью-Йорк, 1966.
- Софронова Л. Старовинний український театр. Львів, 2004. С. 289–293, 278–279.
- Степовик Д. Історія української ікони X-XX ст. – Київ, 2004.
- Степовик Д. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво бароко. – Київ, 1986.
- Суханцева В. Музыка как мир человека. Киев, 2000.
- Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ, 1976.
- Тарас Шевченко / Упорядник Г. Паламарчук. – Київ, 1976.
- Тищенко О. Історія декоративно-прикладного мистецтва України XIII – XVIII ст. – Київ, 1992.
- Українська культура / За редакцією Д. Антоновича. – Київ, 1993.
- Українська художня культура / За редакцією І. Ляшенка. – Київ, 1996.
- Українське народне малярство XIII – XX століть / Упорядники В.Свенціцька, В.Откович. – Київ, 1991.
- Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича. – Київ, 1997.
- Фільц Б. Музична культура східних слов'ян // Історія української музики. Т. 1. Київ, 1989. С. 138–148.

- Цалай-Якименко О. Духовні співи давньої України. – Київ, 2000.
- Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII століття. – Київ-Львів-Полтава, 2002.
- Цалай-Якименко О. Ясиновський Ю. Музичне мистецтво давнього Острога //Острозька давнина. – Випуск 1. – Львів, 1995.
- Черниш А. Флейта палеолітичного часу // Краткие сообщения Института истории материальной культуры. Выход 59. Москва, 1955.
- Шевченко Т. Мистецька спадщина: У 4-х томах. – Київ, 1961-1964.
- Шедеври українського живопису / Упор. Д.Горбачов. – Київ, 2008.
- Шишка О. Наше місто Львів. – Львів, 2000.
- Шумилович Б. Художня культура на території України I – V ст. (проблеми періодизації та типологізації) // Народознавчі Зошити. 2000, № 4. С. 660–663.
- Ясиновський Ю. З історії музики західно-українських земель XVI-XVII ст.// Українське музикознавство. – Випуск 21. - Київ, 1986.
- Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні ірмолої XVI-XVIII ст. – Львів, 1996.
- Ясиновський Ю. Візантійська гімнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. Львів, 2011.

Опрацьовуючи матеріал курсу, студентів необхідно приділити увагу вивченню художніх творів. Студент повинен привчатися уважно ставитися до наукового коментарю, з якого можна почерпнути інформацію про історію створення кожного твору (музичного, малярського, графічного, архітектурного, скульптурного), познайомитися з її авторською характеристикою і т.д. Необхідно звернути пильну увагу на передмови мистецтвознавців до окремих збірок творів.

У процесі вивчення бажано робити записи у спеціальному зошиті – подавати основні відомості про твір (його назва, рік написання чи видання, імена персонажів та їх характеристика, зміст твору), зафіксувати найцікавіші думки, а також власні спостереження над майстерністю образів, композиції, стилю і т.п.

Підібраний список критичної літератури сприятиме стереометричному уявленню про історію українського мистецтва, і, водночас, може виконувати функцію зразка мистецтвознавчого аналізу.

Окремої уваги заслуговують і живі документи епохи – статті, листи, полемічні трактати – саме в них сконденсовано невідомий документ певної епохи. Виписки з них у спеціальний зошит – важливий елемент самостійної підготовки студента до заліку.

Художні твори:

А) ознайомлення з творами живопису за альбомами, наприклад:

- Гординський С. Українська ікона XII – XVIII ст. – Філядельфія, 1973.
- Степовик Д. Історія української ікони X-XX ст. – Київ, 2004.
- Тарас Шевченко / Упорядник Г. Паламарчук. – Київ, 1976.
- Свенціцька В. Сидор О. Спадщина віків: Українське малярство XIV – XVIII ст. у музейних колекціях Львова. - Львів, 1990.
- Українське народне малярство XIII – XX століть / Упорядники В.Свенціцька, В.Откович. – Київ, 1991.
- Шедеври українського живопису / Упор. Д.Горбачов. – Київ, 2008;

Також інші видання, підручники, присвячені видам образотворчого мистецтва переважно добре ілюстровані.

Б) аудіозаписи:

- Хор духовної музики «Фрески Києва». – Київ, 1990.
- Візантійський хор в Україні. – Київ, 1990.
- Religious Music of Ukraine. – New-York, 1988.
- Шедеври українського хорového бароко. Камерний хор «Київ». – Київ, 1998.
- КАЛОΦΩΝΙΑ. Вокальний ансамбль. Постові напиви українських ірмологіонів XVI – XVII ст. – Львів, 2006.
- Українське бароко. Інструментальна та вокальна музика. – Київ, 2001.
- Тріо імені Дмитра Бортнянського. – Київ, 2005.
- Камерний хор імені Дмитра Бортнянського. – Київ, 2005.
- Дзвони Києво-Печерської Лаври. – Київ, 2006.
- С±де Адам прямо Рая. 12-голосі партесні концерти, аноніми першої половини XVIII ст. А cappella Leopoldis. – Київ, 2007; та ін.

В) відеозаписи, зокрема документальні фільми про археологічні дослідження давніх мистецьких пам'яток, віртуальні екскурсії різного плану, музичні записи та художні й документальні фільми.

Відвідування концертів, музичних вистав, музеїв, огляд архітектурних пам'яток.

XIV.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.

www.academia.gov.ua/13.htm;

https://www.youtube.com/watch?v=nAMHv_hTroQ;

<http://incognita.day.kiev.ua>;

<http://www.derev.org.ua>;

<https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/441727.html>;

сайти музеїв, театрів, філармонії